

Η άμβλωση στους αρχαίους Έλληνες και στον Μ. Βασίλειο

/ [Πεμπτούσία](#)

Με ξεχωριστή χαρά ανοίγουμε σήμερα μια σειρά δημοσιεύσεων σχετικά με το πάντα επίκαιρο ζήτημα των Αμβλώσεων. Πρόκειται για την εργασία του θεολόγου κ. Δημήτρη Ξεσφύγγη με θέμα: «Οι Διατάξεις των Ιερών Κανόνων περί Αμβλώσεων και η Διδασκαλία της Εκκλησίας για το χρόνο δημιουργίας της ψυχής». Στο σημερινό δημοσίευμα παρουσιάζονται οι εισαγωγικές σκέψεις στην προβληματική του θέματος, με μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην πρακτική που ακολουθούνταν στην αρχαία Ελλάδα και στο έργο του Μ. Βασιλείου.

Εισαγωγή

1) Η άμβλωση στην Αρχαία Ελλάδα

Η άμβλωση ήταν γνωστή στην αρχαία Ελλάδα, χωρίς να θεωρείται κατακριτέα, από την τότε ηθική, και χωρίς να απαγορεύεται με ειδική νομική διάταξη. Το

έμβρυο σύμφωνα με τις αντιλήψεις που επικρατούσαν τότε αποτελούσε μέρος της μητρικής γαστέρας, μια θέση την οποία δυστυχώς συναντάμε και στις μέρες μας από διάφορα φεμινιστικά κινήματα, και επομένως η μητέρα μπορούσε να το καταστρέψει χωρίς να λογοδοτήσει.

Ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης συνιστούσαν μάλιστα την άμβλωση ως κατάλληλο μέσο για τη λύση του δημογραφικού προβλήματος[1] (Αριστοτέλης, Πολιτικά, βιβ. 7 κεφ.10). Σύμφωνα με τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη η άμβλωση μπορούσε να εκτελείται χωρίς φόβο ποινής έως τα μέσα του πέμπτου μήνα της κυοφορίας. Ο Αριστοτέλης μάλιστα καθόριζε με νόμο τον αριθμό των παιδιών. Ακόμη αν τυχόν παρουσιάζονταν υπεράριθμα κρούσματα κήσεως, τότε συνιστούσε την άμβλωση στους πρώτους μήνες, πριν ακόμη αποκτήσει το παιδί το αίσθημα ζωής, ενώ ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος που απαγόρευσε στον ιατρό τη συμμετοχή του στη διενέργεια των αμβλώσεων όπως προκύπτει και από τον όρκο του «Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. Ὅμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω».[2] Θα μπορούσε δε να χαρακτηριστεί ως πρόδρομος των Πατέρων της Εκκλησίας.

2) Ο όρος έκτρωση - άμβλωση κατά τους Ιερούς Κανόνες σύμφωνα με τη διδασκαλία των Πατέρων σε σύγκριση με την ιατρική επιστήμη.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των Ιερών Κανόνων η έκτρωση και γενικότερα η άμβλωση είναι η εγκληματική εκείνη πράξη στην οποία προβαίνει η έγκυος γυναίκα, ή επιτρέπει σ' άλλους να το πράξουν, με αποτέλεσμα να σκοτώσει το κυοφορούμενο υπ' αυτής τέκνο, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει ότι στους Ιερούς Κανόνες δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ αμβλώσεως και εκτρώσεως όπως γίνεται στην Ιατρική επιστήμη.

Η ιατρική επιστήμη κάνει διάκριση μεταξύ εκτρώσεως και αμβλώσεως. Έκτρωση κατ' αυτήν είναι ο προκλητός τερματισμός της κύησης πριν από τη βιωσιμότητα, δηλαδή πριν το όψιμο έμβρυο αναπτυχθεί αρκετά για να επιβιώσει. Ο όρος έκτρωση εδώ σημαίνει την θεραπευτική διακοπή της κύησης ενώ ο όρος άμβλωση χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει την χωρίς ιατρική ένδειξη διακοπή της κύησης.[3]

Οι Πατέρες της Εκκλησίας δεν οδηγήθηκαν σε μια τέτοια λανθασμένη διάκριση διότι γι' αυτούς σημασία έχει το αποτέλεσμα της πράξεως, δηλαδή, είτε είναι θεραπευτική η διακοπή της κύησης, είτε όχι, πρόκειται για φόνο. Ωστόσο εισάγεται μία εξαίρεση που θα την δούμε παρακάτω.[4] Έτσι οι Πατέρες προέβησαν στην καθιέρωση κανόνων για την ανάδειξη της αποτρόπαιης αυτής πράξης σε εκκλησιαστικό έγκλημα, όχι όμως με σκοπό την τιμωρία των πιστών μέσω των ποινών που καθιέρωσαν, αλλά τη σωτηρία τους μέσα απ' αυτές τις

ποινές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΑΜΒΛΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ

Α) Η ΑΜΒΛΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

1) Η άμβλωση κατά τον Μ. Βασίλειο

Πρώτος κανόνας ο οποίος ομιλεί περί αμβλώσεως και ίσως θα μπορούσαμε να πούμε και ο ποιο περιεκτικός είναι ο β' (2^{ος}) κανόνας του Μ. Βασιλείου.[5] Συγκεκριμένα αυτός ορίζει:

«Ἡ φθείρασα κατ' ἐπιτήδευσιν, φόνου δίκην ὑπέχει, ἀκριβολογία δὲ ἐκμεμορφωμένου καὶ ἀνέξεικονίστου παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν. Ἐνταῦθα γὰρ ἐκδικεῖται οὐ μόνον τὸ γεννηθησόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἑαυτῇ ἐπιβουλεύσασα, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐναποθνήσκουσι ταῖς τοιαύταις ἐπιχειρήσεσιν αἱ γυναῖκες. Πρόσεστι δὲ τούτῳ καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἐμβρύου, ἕτερος φόνος κατὰ γὰρ τὴν ἐπίνοιαν τῶν ταῦτα τολμώντων. Δεῖ μέντοι μὴ μέχρι τῆς ἐξόδου παρατείνειν αὐτῶν τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλὰ δέχεσθαι μὲν μετὰ τὸ μέτρον τῶν δέκα ἐτῶν, ὀρίζει δὲ μὴ χρόνῳ, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας τὴν θεραπείαν».

Αναλύοντάς τον βλέπουμε ότι ο Μ. Βασίλειος ορίζει ότι η γυναίκα η οποία φθείρει το έμβρυο που κυοφορεί είναι υπόλογη φόνου. Ομιλώντας εδώ ο Μ. Βασίλειος περί τη φθορά του εμβρύου εννοεί οιονδήποτε τρόπο κατά τον οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί μία έκτρωση, είτε δηλαδή με κάποιες φαρμακευτικές ουσίες είτε με κάποιο εξωγενή παράγοντα.

Εντούτοις σημαντικότερο στο παρόντα κανόνα είναι το ότι επισημαίνεται η σημασία του κυοφορούμενου είτε αυτό ήταν διαμορφωμένο, είτε όχι, δηλαδή αν είχε λάβει την τελική του μορφή ως νεογνό, ή ήταν μία άμορφη μάζα αναπαραγόμενων κυττάρων, κάτι το οποίο το συναντάμε στις πρώτες μέρες της συλλήψεως. Τον παραπάνω διαχωρισμό μεμορφωμένου ή άμορφου εμβρύου δεν το συναντάμε στην Παλαιά Διαθήκη και συγκεκριμένα στο Έξοδος, 21, 22 -25.

Στο κεφαλαίο αυτό της Εξόδου γίνεται λόγος για δύο άνδρες που μάχονται. Εάν τύχη ο ένας εξ αυτών να κτυπήσει κατά την διάρκεια της μάχης κάποια γυναίκα που εγκυμονεί, και αυτή αποβάλλει το έμβρυο που κυοφορεί, αν αυτό είναι άμορφο, ο άνδρας που την εκτύπησε είναι υποχρεωμένος να αποζημιώσει το σύζυγό της σύμφωνα με αυτά που θα ορίσει αυτός, δηλαδή ο σύζυγος. Εάν όμως το παιδί είναι μεμορφωμένο, τότε να πληρώσει με την ίδια του τη ζωή. Σύμφωνα με το χωρίο αυτό της Εξόδου παρατηρούμε ότι στον Εβραϊκό νόμο υπήρχε διάκριση μεταξύ μεμορφωμένου και άμορφου εμβρύου, κάτι το οποίο σταματά να υφίσταται στη Καινή Διαθήκη και στη διδασκαλία των Πατέρων.

Ο Μ. Βασίλειος αναφέρει επίσης στον β' (2^ο) κανόνα, ότι πολλές φορές τυχαίνει να αποθνήσκουν και οι γυναίκες μαζί με τα έμβρυά τους. Στη περίπτωση αυτή πρόκειται για δύο ξεχωριστούς φόνους, οι οποίοι επιτιμώνται όχι όμως με αποχή από τα Θεία Μυστήρια, ως το τέλος της ζωής τους, αλλά μόνο για δέκα χρόνια, σύμφωνα άλλωστε με τον κα' (21^ο) της εν Αγκύρα Συνόδου[6] και με τον νζ' (57^ο) του Μ. Βασιλείου.[7]

Καλό θα ήτανε σ' αυτό το σημείο να κάνουμε μία αναφορά στον η' (8^ο) κανόνα του Μ. Βασιλείου[8] ο οποίος ομιλεί περί διάκρισης μεταξύ εκουσίου - ακουσίου και πλησίον του εκουσίου φόνου καθώς και στους νς' (56^ο), νζ' (57^ο)[9] περί των ποινών εκουσίων και ακουσίων φόνων αντίστοιχα.

Σύμφωνα λοιπόν με τον η' (8^ο) του Μ. Βασιλείου[10] έχουμε φόνους οι οποίοι είναι:

- α.** Εκούσιοι και θεληματικοί, δηλαδή ο δράστης ήθελε να φονεύσει, άρα φόνος εκ προμελέτης.
- β.** Ακούσιοι και χωρίς τη θέληση του δράστη δηλαδή φόνους εξ αμελείας και
- γ.** Ακούσιοι αλλά με στοιχεία των εκουσίων, δηλαδή ο δράστης έχει τη δυνατότητα να προβλέψει ότι από τις ενέργειές του είναι δυνατό να προκληθεί φόνος.

[Συνεχίζεται]

[1] Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες», Αριστοτέλης, Άπαντα, Τόμος 3, Πολιτικά 3, βιβλ. ζ, κεφ. 10, εκδ. Κάκτος.

[2] Απόσπασμα από τον όρκο του Ιπποκράτη.

[3] Ronan O'Rahilly - Fabiola Müller, Εμβρυολογία και Τερατολογία του Ανθρώπου,

εκδ. Π.Χ. Πασχαλίδης, Αθήνα 2000².

[4] Βλ. ερμηνεία νβ' Μ. Βασιλείου, σελ. 9.

[5] Ρ.Π.Δ', σελ. 96.

[6] Ρ.Π.Γ', σελ. 63.

[7] Ρ.Π.Δ', σελ. 215.

[8] Ό.π., σελ. 112-114.

[9] Βλ. υποσ. 6.

[10] Βλ. υποσ. 7.